

Opinia Komitetu Regionów w sprawie: „Wkład samorządów lokalnych i regionalnych w walkę ze zmianami klimatycznymi”

(2006/C 115/20)

KOMITET REGIONÓW,

uwzględniając wniosek prezydencji brytyjskiej z dnia 30 czerwca 2005 r. w sprawie sporządzenia raportu „Wkład samorządów lokalnych i regionalnych w walkę ze zmianami klimatycznymi” zgodnie z art. 265 ust. 1 Traktatu ustanawiającego Wspólnotę Europejską,

uwzględniając decyzję Przewodniczącego Komitetu z dnia 25 lipca 2005 r. powierzającą przygotowanie tego raportu Komisji ds. Rozwoju Zrównoważonego,

uwzględniając wnioski z posiedzenia Rady z 22-23 marca 2005 r. oraz z posiedzenia Rady ds. Środowiska Naturalnego z 7 marca 2005 r.,

uwzględniając swoją opinię z dnia 21 września 2000 r. (CdR 189/2000 fin ⁽¹⁾) w sprawie zielonej księgi na temat handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych w Unii Europejskiej oraz komunikat Komisji do Rady i Parlamentu Europejskiego „Dążąc do Europejskiego Programu Zmian Klimatycznych (ECCP) — polityki i środki UE w celu zmniejszenia emisji gazów cieplarnianych” (COM(2000) 87 wersja ostateczna i COM(2000) 88 wersja ostateczna),

uwzględniając przyjęty 28 czerwca 2005 r. przez Komisję ds. Rozwoju Zrównoważonego projekt opinii (CdR 65/2005 rév. 1) w sprawie komunikatu Komisji dla Rady i Parlamentu Europejskiego oraz Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Powstrzymywanie zmian klimatycznych na świecie” (COM(2005) 35 końcowy),

uwzględniając projekt opinii (CdR 215/2005 rev. 1) przyjęty dnia 6 października 2005 r. przez Komisję ds. Rozwoju Zrównoważonego (sprawozdawca: **Kenneth BODFISH**, przewodniczący rady miejskiej Brighton i Hove, UK/PES),

a także mając na uwadze, co następuje:

1. W klimacie obserwuje się zmiany. Naukowcy uznają zgodnie, że do roku 2100 możemy się spodziewać globalnego wzrostu temperatury rzędu 1,4 do 5,8°C.
2. Rada Ministrów UE stwierdziła w roku 1996, iż „uważa, że średnie temperatury na świecie nie powinny przekroczyć poziomu sprzed rewolucji przemysłowej o więcej niż 2°C”.
3. Skutki zmian klimatycznych odczuwalne będą na całym świecie oraz przede wszystkim na poziomie lokalnym w postaci niższych plonów, powodzi, pożarów lasów, szkód glebowych i erozji gleb, ograniczeń w spożyciu i wykorzystaniu wody, szkód w infrastrukturze drogowej i kolejowej, zaniku bioróżnorodności, przerw w dostawie energii elektrycznej, zmniejszenia rezerw paliw kopalnych, szkód strukturalnych i osiadania gruntu, problemów związanych z wyspami ciepła ⁽²⁾ i jakością powietrza.
4. Ekstremalne zjawiska pogodowe, powodujące np. powodzie, już dzisiaj oddziałują w istotny sposób na gospodarkę europejską, a w obliczu prognozowanych zmian klimatycznych okazać się mogą katastrofalne w skutkach.
5. Działania mające na celu zapobieganie zmianom klimatycznym wydają się rzeczywiście przynosić rezultaty, niemniej potrzeba będzie również pewnej kombinacji działań przystosowawczych i ograniczających odczuwalne już skutki tychże zmian.
6. Władze lokalne i regionalne odgrywają istotną rolę w monitorowaniu i ocenie zmian klimatycznych oraz informowaniu społeczności lokalnych i regionalnych o potencjalnych skutkach, jak również w zakresie opracowywania strategii łagodzenia i przystosowywania się do owych skutków oraz propagowania zrównoważonego wykorzystania zasobów energii,

na 62. sesji plenarnej w dniach 16-17 listopada 2005 r. (posiedzenie z dnia 17 listopada) jednogłośnie przyjął następującą opinię:

⁽¹⁾ Dz.U. C 22 z 24.1.2001, s. 30.

⁽²⁾ W ciepłe dni na obszarach miejskich temperatura powietrza może być o około 4°C wyższa niż w okolicy. Na terenie miast kombinacja zabudowy miejskiej i podmiejskiej w połączeniu z niewielką siłą wiatru oraz małym zachmurzeniem prowadzi do powstawania tzw. „miejskich wysp ciepła”.

1. Stanowisko Komitetu Regionów

Komitet Regionów

Wprowadzenie

1.1 **z zadowoleniem przyjmuje** dotychczasową wiodącą rolę Komisji Europejskiej oraz Rady Ministrów w działaniach związanych ze zmianami klimatycznymi oraz wzywa do kontynuowania owego zaangażowania w ramach polityki wobec zmian klimatycznych na okres po roku 2012;

1.2 **docenia** zaangażowanie, jakie Rada Ministrów wykazała w marcu 2005 r. przyjmując dalsze cele w zakresie redukcji emisji gazów oraz wzywa UE do zwiększenia nacisku na globalną strategię walki ze zmianami klimatycznymi, aby zaangażowanie to znalazło naśladowców również poza Unią;

1.3 **podkreśla**, że władze lokalne i regionalne odgrywają centralną i nieodzowną rolę z punktu widzenia bezpieczeństwa klimatycznego. To na barkach samorządów lokalnych i regionalnych spoczywa odpowiedzialność za dobro ich terenu, świadczenie kluczowych usług, od nich zależą warunki życia i pracy mieszkańców, one dysponują środkami przymusu, praktyczną wiedzą i posiadają legitymację demokratyczną. Gmina czy region przyczynić się może do stabilizacji klimatu, dbając o zrównoważone wykorzystanie energii, w sposób zupełnie poza zasięgiem jakiegokolwiek innej organizacji;

1.4 **uważa**, iż wszechstronna rola, jaką władze lokalne i regionalne odegrać mogą w walce ze zmianami klimatycznymi, zasługuje na większe, powszechne uznanie. Z tego względu należy zapewnić samorządom odpowiednie środki;

1.5 **podkreśla**, że zmiany klimatyczne często najboleśniej dotykają najbardziej niezdolnych, zarówno w UE, jak i poza nią, a ich możliwości przystosowania się do skutków owych zmian są zazwyczaj ograniczone. Walka ze zmianami klimatycznymi obejmować musi silniejszą koncentrację na walce z ubóstwem energetycznym i usprawnieniach w zakresie efektywności energetycznej, a także na uodparnianiu społeczności w obliczu przewidywanych przyszłych skutków;

1.6 **uważa**, iż w centrum wszystkich polityk znaleźć się powinna następująca „hierarchia energetyczna”:

- a) zmniejszenie zapotrzebowania na energię,
- b) bardziej efektywne wykorzystywanie energii,

c) stosowanie energii odnawialnej,

d) czyste i efektywne dalsze wykorzystywanie paliw kopalnych;

1.7 **odnotowuje**, że walka ze zmianami klimatycznymi często wiąże się z wieloma korzyściami dla gmin i regionów, w tym z poprawą konkurencyjności regionalnej gospodarki.

2. Zmiany klimatyczne szansą, a nie tylko zagrożeniem

2.1 **akcentuje**, że zmiany klimatyczne stanowią bezpośrednie zagrożenie dla Europy poprzez rosnącą niepewność zaopatrzenia w miarę kurczenia się zasobów paliw kopalnych oraz negatywne skutki nietypowych zjawisk pogodowych. Cała Europa stanie przed problemem rosnących kosztów ubezpieczeń, a w wielu wypadkach ubezpieczenie nieruchomości stanie się niemożliwe;

2.2 **zwraca uwagę**, że zmiany klimatyczne tworzą jedno z największych zagrożeń dla naszego stylu życia, niemniej stanowią także wielką szansę stworzenia bardziej zrównoważonej, sprzyjającej integracji i konkurencyjnej przyszłości;

2.3 **uważa**, że doświadczenia samorządów lokalnych i regionalnych mogą być owocne dla przyszłej polityki UE wobec zmian klimatycznych. W tym celu Komitet przedstawia poniżej szereg krótkich analiz przypadków, w których omawia się główne metody działań w walce ze zmianami klimatycznymi oraz wskazuje zalecenia na przyszłość.

3. Przykłady działań lokalnych i regionalnych ⁽³⁾

3.1 Promowanie doskonałości i wymiany doświadczeń

Partnerstwa w zakresie promowania doświadczeń służyć mogą poprawie i koordynacji realizacji lokalnych i regionalnych strategii walki ze zmianami klimatycznymi, jak również propagowaniu wiedzy i wymianie dobrych praktyk. Doświadczenia w ramach partnerstwa samorządów lokalnych i regionalnych przyniosły pozytywne rezultaty i dlatego powinno się je wykorzystywać na potrzeby tworzenia polityki na płaszczyźnie europejskiej oraz w poszczególnych krajach.

⁽³⁾ Przedstawione przykłady zebrano w drodze bezpośrednich kontaktów oraz poprzez sieci samorządów lokalnych w całej UE. Wiele z nich pochodzi ze Zjednoczonego Królestwa i odnosi się do krajowych projektów dotyczących walki ze zmianami klimatycznymi, prowadzonych w ramach brytyjskich stowarzyszeń samorządów lokalnych. Sprawozdawca zdaje sobie sprawę z istnienia licznych dalszych przykładów w całej UE i wyraża zadowolenie, że UE udziela silniejszego wsparcia dla międzynarodowej wymiany doświadczeń w zakresie tego rodzaju projektów.

Nagroda „Climate Star”, ufundowana przez *Climate Alliance*, przyznawana jest za wzorowe działania w walce ze zmianami klimatycznymi oraz służy dokumentowaniu zdobywanych doświadczeń i sukcesów odnoszonych w tej dziedzinie w całej Europie. Honorując doskonałość, promuje ona również wymianę doświadczeń pomiędzy władzami lokalnymi i regionalnymi. Również krajowe systemy w zakresie zrównoważonych źródeł energii, takie jak **Beacon Council Scheme (Anglia i Walia)**, skupiają się na wymianie doświadczeń i informacji dotyczących problemów napotykanym na szczeblu lokalnym.

3.2 Promowanie energii odnawialnej

Z uwagi na zagrożenia dla bezpieczeństwa klimatycznego coraz częściej trzeba będzie szukać sposobów pozyskiwania energii ze źródeł lokalnych. Lokalne wytwarzanie energii jest często bardziej efektywne, jako że prędy odbywa się na krótszych dystansach. Kluczową rolę z punktu widzenia rozwoju potencjału energii odnawialnej odgrywają samorządy lokalne i regionalne. Ze względu na realizowane przez siebie zadania w dziedzinie planowania i zamówień publicznych mają one istotny wpływ na lokalne zdolności produkcyjne oraz zużycie energii. Rozwój lokalnego zaopatrzenia w energię ze źródeł odnawialnych ma decydujące znaczenie z perspektywy tworzenia lokalnej bazy fachowej i technologicznej. Jednakże zaangażowanie obserwowane na poziomie lokalnym nie znajduje odzwierciedlenia na najwyższych szczeblach w UE. Sytuacja ta musi ulec zmianie, jeśli chcemy stworzyć fachowe i technologiczne podstawy dla niskowęglowej przyszłości.

Miasto Malmö (Szwecja), w ramach programu „Miasta na rzecz ochrony klimatu” Międzynarodowej Rady na rzecz Lokalnych Inicjatyw Środowiskowych (ICLEI), wybudowało nowe osiedle liczące 1 000 mieszkań, zasilane w 100 % energią ze źródeł odnawialnych. Zaopatrzenie w energię opiera się na lokalnych źródłach energii słonecznej, wiatrowej i wodnej, a także na energii pozyskiwanej z odpadów i ścieków wytwarzanych przez osiedle. Mieszkania wyposażone zostały w indywidualne liczniki energii elektrycznej, co umożliwia miastu ustalenie wzorców zużycia energii oraz odpowiednie zaplanowanie zdolności wytwórczych energii odnawialnej.

3.3 Pomiar i obniżanie poziomu emisji związków węgla na szczeblu lokalnym

Władze lokalne i regionalne odgrywać mogą istotną rolę w ocenie i kierowanie zużyciem energii oraz emisją związków węgla przez społeczność lokalną, w tym przez osoby prywatne i podmioty gospodarcze. W tym celu większy nacisk położyć należy na rozwój narzędzi oceny oddziaływania emisji związków węgla oraz poprawę dostępu do rzetelnych danych na temat zużycia energii.

W ramach **ogónoeuropejskiej kampanii „DISPLAY”** władze lokalne i ich zarządy budynków komunalnych otrzymują

wsparcie w postaci specjalnego oprogramowania do kalkulacji zużycia energii. Ponadto jednostki te zachęca się do udostępniania w przystępny sposób informacji na temat zużycia energii w budynkach publicznych dla zwiększenia świadomości znaczenia efektywności energetycznej.

3.4 Walka ze zmianami klimatycznymi — szereg korzyści o charakterze społecznym, ekologicznym i gospodarczym

Systematycznie niskie zużycie energii w gospodarstwach domowych oraz w produkcji przyczyni się do podniesienia jakości życia społeczności lokalnej poprzez zmniejszenie ryzyka, poprawę bezpieczeństwa na ulicach dzięki zastosowaniu bardziej zrównoważonych systemów komunikacji oraz budowę domów oferujących większy komfort niezależnie od warunków pogodowych. Realizatorami wspomnianych usprawnień będą samorządy lokalne i regionalne, promując lokalne inicjatywy, tworząc rynki oraz racjonalizując miejscową gospodarkę zasobami.

Rada Brighton i Hove (Anglia) powołała do życia *Energy Action Partnership*, które ma na celu zapewnienie lepszych warunków mieszkaniowych najbardziej narażonym, w tym osobom starszym, lokatorom niewielkich mieszkań oraz osobom, które niedawno wyszły ze szpitala. Do roku 2005, czyli w ciągu zaledwie dwóch lat od swego powstania, partnerstwo to zdołało poprawić warunki mieszkaniowe w 361 gospodarstwach domowych, co spowodowało redukcję emisji CO₂ o 128 ton w skali roku. Nieskomplikowane procedury zarządzania funduszami oraz dobrze przemyślana struktura przetargów organizowanych przez partnerstwo zaowocowały w niedługim czasie istotnymi korzyściami dla społeczeństwa.

We współpracy z samorządem lokalnym szkockiego okręgu Midlothian **miasto Heerleen (Niderlandy)** buduje rejonowy system ciepłowniczy wykorzystujący gorącą wodę pochodzącą z kopalni węgla, w których zakończono już wydobywanie, do ogrzewania budynków w okolicy. Jednocześnie ze wspomnianą technologią na szeroką skalę wykorzystuje się energię słoneczną, w tym również w budynkach publicznych, w celu jak najszerzego rozpowszechnienia innowacji oraz propagowania idei energii odnawialnej na terenie całego miasta i w sąsiednich gminach w Niemczech.

3.5 Działania na szczeblu lokalnym w szeregu dziedzin

Istniejące budynki, osiedla, jak również dotychczasowe style życia i zarobkowania należy dostosować w taki sposób, byśmy potrafili poradzić sobie z nieprzewidywalnymi, różnicowanymi i potencjalnie ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi. W realizacji tego celu pomogą gminom proste, solidne i krótkie linie zaopatrzenia. Odporność na zmiany klimatyczne poprawić można, gwarantując zaspokojenie na miejscu podstawowych potrzeb, takich jak pożywienie, ciepło, światło oraz zapewniając lokalną infrastrukturę np. w postaci sklepów.

Rada miasta Bristol (Anglia) prowadzi pilotażowy program „Food for Life” w 20 wybranych szkołach rejonowych, kupując świeże, nieprzetworzone i sezonowo zróżnicowane produkty spożywcze na potrzeby szkolnych stołówek. Rada współpracuje z *Primary Healthcare Trust* (lokalnym funduszem zdrowia) oraz *Soil Association* (brytyjską organizacją pozarządową wydającą certyfikaty BIO).

3.6 Promowanie wzrostu zatrudnienia

Zmiany klimatyczne i strategie zrównoważonego zużycia energii stanowią okazję do zajęcia się fundamentalnymi problemami zagrażającymi naszym społecznościom oraz wypracowania fachowej wiedzy i umiejętności na przyszłość. Partnerstwa pomiędzy lokalną społecznością, samorządem lokalnym i regionalnym, instytucjami edukacyjno-wychowawczymi i służbą zdrowia, a także — co ważne — przedsięwzięciami z sektora prywatnego zaowocują silniejszym poczuciem wspólnoty celów oraz propagować będą ideę inwestycji w oszczędzanie.

Rada okręgu Newark i Sherwood (Anglia) zdołała niemal wyeliminować ubóstwo energetyczne wśród osób zamieszkujących budynki komunalne. W roku 1984 zaledwie 6% mieszkań miało ogrzewanie, na które lokatorzy mogli sobie pozwolić, obecnie odsetek ten wynosi 98,4% dzięki inwestycjom w poprawę efektywności energetycznej. Poprzez programy poprawy warunków mieszkaniowych przez 18 lat każdego roku powstawało na poziomie lokalnym 30 miejsc pracy. Całkowite wydatki na 7 500 nieruchomości w okresie 1988-2008 wyniosły w przybliżeniu 24 miliony euro (16 milionów funtów). Oprócz nowych miejsc pracy Newark zawdzięcza wspomnianym programom również lepsze wyniki w szkołach oraz mniej zaburzeń zdrowia psychicznego wśród mieszkańców. Rada wyliczyła, że korzyści wynikające z programów pokryły poniesione nakłady już w ciągu czterech lat.

3.7 Poprawa zdrowia i dobrego samopoczucia społeczności lokalnej

Ubóstwo energetyczne dotyka wielu gospodarstw domowych w Europie i stanowi istotne zagrożenie dla zdrowia. Również upały, jakich doświadczyliśmy ostatnimi laty spowodowały już wzrost liczby zgonów w wyniku wyczerpania upałem ponad dotychczasową średnią. Władze lokalne i regionalne mogą poprzez przepisy budowlane i w zakresie planowania oraz poprzez efektywniejsze ogrzewanie i inne instalacje zapewnić większy komfort w należących do nich zasobach lokalowych oraz większą niezależność budynków od zewnętrznych warunków pogodowych, dbając przy tym o ograniczanie emisji związków węgla dzięki lepszej wentylacji i poprawie efektywności energetycznej.

Rada okręgu Carrick (Anglia) we współpracy ze spółdzielniami lokatorskimi i innymi członkami *Beacon Community Regeneration Partnership* dokonała usprawnień w zakresie efektywności energetycznej na terenie komunalnego osiedla *Beacon Housing Estate* w Falmouth, które należy do najbardziej zagrożonych obszarów Kornwalii. W rezultacie poprawiono efektywność energetyczną w 900 mieszkaniach, w ciągu pierwszego roku w 300 mieszkaniach zainstalowano centralne ogrzewanie oraz poprawiono izolację, dzięki czemu całkowite oszczędności uzyskane w wydatkach na ogrzewanie wyniosły 274 000 euro (186 000 funtów). Zdaniem przedstawicieli partnerstwa

poprawa warunków mieszkaniowych zaowocowała również szeregiem innych zmian: nastąpiła poprawa stanu zdrowia mieszkańców, w tym pięćdziesięcioprocentowy spadek liczby osób cierpiących na astmę, lokalne szkoły donoszą o stu-procentowej poprawie wyników standardowych egzaminów wśród chłopców, nastąpił drastyczny spadek przestępczości, w tym odnotowuje się mniejszą liczbę przypadków przemocy w rodzinie oraz skrócenie listy dzieci zarejestrowanych przez władze lokalne jako zagrożone, wandalizm spadł do nienotowanego dotąd poziomu, zwiększyło się zatrudnienie, jest coraz więcej chętnych do zamieszkania w okolicy, a także obserwuje się niezwykle wzrost poczucia wspólnoty.

Mieszkańcy okolic **Lewenburg (Niderlandy)** mieli kłopoty ze zdrowiem z uwagi na wilgoć w ich domach, problemy z ogrzewaniem oraz przeciągi. Miasto Groningen koordynuje obecnie projekt z prowincją Groningen, z agencją federalną, konsultantami i jednym z wielkich banków, którego celem jest dokonanie bilansu energetycznego gospodarstw domowych i zapewnienie właścicielom domów niskoprocentowanych pożyczek hipotecznych na potrzeby poprawy panujących w nich warunków, bez konieczności ponoszenia dodatkowych kosztów. W rezultacie wspomnianych działań nastąpiła poprawa zdrowia mieszkańców oraz spadek wydatków na energię.

3.8 Zmiana zachowań

Władze lokalne i regionalne podjąć muszą współpracę z sektorem prywatnym i innymi obszarami sektora publicznego celem zawiązania partnerstw, które przyczynią się do stworzenia możliwości obniżenia zużycia energii. Działania takie podjęto już w Anglii i Walii, gdzie Stowarzyszenie Samorządów Lokalnych opracowało program „Miasto 2025”, który przewiduje stworzenie bardziej zrównoważonej społeczności przy pomocy istniejących już technologii. W tej zrównoważonej przyszłości, na potrzeby której nie trzeba rozwijać żadnych nowych technologii, korzystać się będzie z pojazdów o napędzie elektrycznym, będzie więcej terenów zielonych, energię wytwarzać się będzie w elektrociepłowniach, a ulice projektowane będą w taki sposób, by ludzie rezygnowali z samochodów. Tego rodzaju wizja stać się powinna elementem polityk takich jak strategia tematyczna na rzecz środowiska miejskiego, aby dopomóc samorządom lokalnym i regionalnym w podjęciu decyzji, które poprowadzą je w kierunku bardziej zrównoważonej przyszłości przy zastosowaniu istniejących technologii oraz wiedzy fachowej.

Burmistrz **Londynu** wprowadził pierwszą w Europie dzienną opłatę z tytułu przeciążenia ruchem w lutym 2002 r. System ten skutecznie ograniczył ruch, zmniejszając jego natężenie o 30%, a emisje dwutlenku węgla w strefie objętej opłatami spadły obecnie o 20% poniżej poziomu z roku 2002. Dzięki zmniejszeniu liczby poruszających się po mieście samochodów wzrosła prędkość przejazdu środków komunikacji miejskiej; ponadto coraz więcej londyńczyków dojeżdża do pracy na rowerze. Opłaty przyniosły dodatkowe przychody, które przeznaczono na poprawę komunikacji miejskiej w Londynie. Wśród inicjatyw burmistrza Londynu na rzecz walki ze zmianami klimatycznymi należy wymienić również powołanie nowej agencji *London Climate Change Agency* (Londyńska Agencja ds. Zmian Klimatycznych), która we współpracy z przedsiębiorstwami sektora prywatnego wdroży w całym

Londynie projekty energetyczne zmierzające do redukcji bądź całkowitego wyeliminowania emisji związków węgla z zastosowaniem najczystszych technologii, stwarzając przez to nowe szanse rozwoju gospodarczego. Burmistrz planuje również utworzenie do 2008 r. „strefy niskiej emisji”; z ulic Wielkiego Londynu znikną wówczas te ciężarówki, autokary, autobusy i taksówki, które generują najwięcej zanieczyszczeń.

We **Włoszech** ponad 350 organów lokalnych (gminnych i prowincjonalnych) przyjęło i wprowadziło w życie tzw. lokalne agendy 21 oraz połączyło się w stowarzyszenie, w celu rozpowszechnienia koncepcji i osiągnięć w realizacji zintegrowanego planowania lokalnego. Na podstawie szeregu wskaźników każde miasto opracowało strategię obniżenia emisji dwutlenku węgla poprzez: redukcję zużycia energii, uświadczenie różnych kategorii i grup docelowych społeczeństwa (w tym szkół), propagowanie wspólnej kultury w zakresie ochrony środowiska oraz przeprowadzenie działań i kampanii informacyjnych o charakterze krótko-, średnio- i długoterminowym.

3.9 Usługi energetyczne, a nie energia sama w sobie

Społeczeństwo musi zrozumieć, że ludzie nie chcą zużywać energii dla samej energii, pragną natomiast usług lub korzyści, jakie może ona zapewnić, takich jak ciepło, oświetlenie czy prywatne środki transportu. Niektóre spośród związanych z energią uzyskać można bez zużywania samej energii, projektując budynki w taki sposób, aby ogrzewało je słońce oraz umożliwiając ludziom dostęp do potrzebnych im usług bez konieczności używania samochodów.

Zasada „umów o zarządzanie energią” powinna znaleźć szersze zastosowanie w całej UE celem zagwarantowania wszystkim społecznościom dostępu do oszczędności energii, jakie oferują przedsiębiorstwa usług energetycznych (Energy Savings Companies (ESCO)). Korzyść dla klientów z dostarczania energii przez ESCO polega na tym, że uzyskują oni zmodernizowany system energetyczny bez konieczności dokonywania inwestycji oraz zarządzania takim systemem. ESCO są nie tylko dostawcami energii, świadczą również usługi energetyczne, takie jak pomiary efektywności energetycznej. Samorządy lokalne pełnią tutaj nieodzowną rolę zaufanych pośredników dla potrzeb projektów energetycznych, zlecając wykonanie i zamontowanie efektywnych energetycznie instalacji i urządzeń oraz zapewniając środki na poprawę efektywności energetycznej w mieszkalnictwie komunalnym. Władze lokalne znajdują się w idealnej pozycji do zwiększania potencjału oszczędności energetycznych poprzez zakładanie ESCO bądź zachęcanie przedsiębiorstw energetycznych do przekształcania się w ESCO poprzez oferowanie gospodarstwom domowym pakietów usług i rekompensowanie kosztów uzyskiwanymi oszczędnościami energii. Zaangażowanie władz lokalnych lub regionalnych jest szczególnie istotne dla zagwarantowania dostępu do oszczędności energii wszystkim podmiotom, tj. zarówno gospodarstwom domowym, jak i przedsiębiorstwom.

3.10 Bardziej efektywne wykorzystywanie energii

UE musi się bardziej skoncentrować na zwiększaniu efektywności wykorzystania każdej jednostki zużywanej energii poprzez stosowanie efektywniejszych urządzeń i instalacji,

łącznie generowanie ciepła i energii elektrycznej oraz ocieplanie budynków.

W roku 1990 **Rada miasta Leicester (Anglia)** wyznaczyła sobie cel redukcji zużycia energii i emisji dwutlenku węgla do roku 2025 o 50 %. Szczególny nacisk położono na monitorowanie zużycia energii w mieście poprzez system inteligentnych liczników przekazujących co pół godziny dane z całego miasta. Ponadto rada miejska powołała specjalne Centrum Energetyczne świadczące kompleksowe usługi energetyczne wszystkim mieszkańcom, w tym prowadzące sprzedaż wydajnych urządzeń do korzystania z energii odnawialnej. Centrum to było pionierem w dziedzinie rozwoju technologii niskowęglowych, propagując ich zastosowania oraz występując w roli łącznika pomiędzy klientami a wykonawcami. Jego działalność obejmowała m.in. szkolenia z zakresu stosowania technologii niskowęglowych przeznaczone dla miejscowych przedstawicieli handlowych.

3.11 Jak najszerze stosowanie energii ze źródeł odnawialnych w kontraktach w ramach zamówień publicznych

Władze lokalne i regionalne odpowiadają za 16 % całkowitego PKB w Europie. Obecnie wiele samorządów wskazuje określone formy energii odnawialnej jako wymagane w przypadku niektórych bądź wszystkich zastosowań oraz stawia taki wymóg przy budowie nowych budynków mieszkalnych.

Londyńska gmina królewska Lewisham prowadzi politykę „zielonych zamówień publicznych” od 1999 roku. Do listopada 2000 r. 100 % energii elektrycznej pochodziło ze źródeł odnawialnych, a gmina ta stała się trzecim co do wielkości nabywcą ekologicznej energii w całej Europie Zachodniej. Brak stabilności dostaw ekologicznej energii elektrycznej spowodował, że gdy rozpisywano drugą procedurę przetargową w 2004 r., wymóg pochodzenia elektryczności ze źródeł odnawialnych obniżono do jedynie 80 %. Celem władz Lewisham była pomoc w stworzeniu rynku energii odnawialnej, a obecnie wiele samorządów lokalnych i instytucji sektora publicznego idzie w ich ślady.

3.12 Włączanie problematyki zmian klimatycznych do wszystkich obszarów polityki

Polityki UE, krajowe, regionalne i lokalne należy zweryfikować pod kątem problematyki zmian klimatycznych celem dostosowania ich do zagrożeń w dziedzinie bezpieczeństwa klimatycznego. Dokonać tego można z zastosowaniem procedur oceny oddziaływania aktów prawnych, jak również nakłaniając rządy poszczególnych państw, by rozważyły wprowadzenie zachęt podatkowych zmierzających do bardziej zrównoważonego zużycia energii.

Rada hrabstwa Middlesborough (Anglia) opracowała procedurę oceny, która ma na celu ustalenie oddziaływania zmian klimatycznych na cały szereg świadczonych przez nią usług. Przygotowany we współpracy z organizacją pozarządową moduł oceny oddziaływania zmian klimatycznych pozwolił wszystkim służbom samorządowym w hrabstwie na ocenę potencjalnego oddziaływania zmiennych zjawisk pogodowych na świadczone przez nie usługi. W rezultacie, w 16 obszarach usług dla ludności, w których podjęto się dokonania oceny,

wprowadzono szereg zmian w zakresie sposobu świadczenia usług obejmujących m.in. przyznanie służbom drogowym zwiększonych środków na wypadek powodzi, decyzję o zainstalowaniu osłon przeciwsłonecznych wokół budynków komunalnych, aby uniknąć przegrzewania się pomieszczeń oraz nadmiernego nasłonecznienia, a także odnowienie bitumicznych nawierzchni dróg z uwzględnieniem wyższych temperatur, jakich prawdopodobnie należy się spodziewać w ciągu najbliższych 20 lat.

3.13 Zaangażowanie całej społeczności poprzez zmiany klimatyczne

Skala wyzwań w dziedzinie bezpieczeństwa klimatycznego oznacza, że działania przystosowawcze i łagodzące skutki zmian klimatycznych przynieść mogą realne efekty jedynie przy zaangażowaniu całego społeczeństwa, począwszy od samorządów lokalnych i regionalnych, a skończywszy na konsumentach i przedsiębiorstwach. Potrzeba będzie także całego pakietu środków, by zapewnić możliwie najlepsze wykorzystanie poprawy jakości życia uzyskanej w ramach walki ze zmianami klimatycznymi. Wiele spośród zarysowanych tutaj rozwiązań będzie skutecznymi wyłącznie jako element zintegrowanego programu działań. Na przykład znaczne ograniczenie wykorzystania samochodów na potrzeby prywatne akceptowalne będzie dla większości osób jedynie w przypadku zagwarantowania im wysokiej jakości lokalnej infrastruktury usługowej oraz dobrze rozbudowanego, zrównoważonego systemu komunikacji publicznej. Rezygnacja z jazdy własnym samochodem pozwoliłaby na zmniejszenie ruchu ulicznego oraz swobodniejszy przepływ towarów i usług, usprawniając tym samym komunikację publiczną, czego doświadczono w płatnej strefie stworzonej w centrum Londynu. To z kolei zwiększa atrakcyjność innych zrównoważonych środków lokomocji, takich jak rower. Realizacja „szczytnych celów” w zakresie poprawy wymaga zaangażowania całego społeczeństwa.

Londyńska królewska gmina Islington stworzyła system „ambasadorów energii”, którzy przechodzą szkolenia w zakresie efektywności energetycznej i zaangażowania społeczeństwa. Odwiedzają oni mieszkańców, małe i średnie przedsiębiorstwa oraz szkoły, przedstawiając zużycie energii w gminie i metody jego obniżania poprzez „kontrolę energetyczną” budynków.

4. Zalecenia Komitetu Regionów

Komitet Regionów

4.1 **wzywa** Komisję do uznania, iż walka ze zmianami klimatycznymi wymaga kompleksowego podejścia, poprzez współpracę wszystkich szczebli władz i samorządów, w porozumieniu z sektorem prywatnym, służbą zdrowia, szkolnictwem, społecznością lokalną i organizacjami zajmującymi się efektywnością energetyczną;

4.2 **wzywa** Komisję do uznania wyjątkowej roli samorządów lokalnych i regionalnych oraz zapewnienia im odpowiednich środków na potrzeby projektów prezentacyjnych i propagujących problematykę zmian klimatycznych, jak

również do wyraźnego uwzględnienia owej roli w dokumentach politycznych, takich jak przyszła Biała księga w sprawie efektywności energetycznej;

4.3 **wzywa** UE, by podjęła się realizacji uzgodnionych podczas Rady Europejskiej w marcu 2005 r. celów dalszej redukcji emisji szkodliwych związków o co najmniej 60-80 % do roku 2050 oraz by zadbała, iż te ambitne cele znajdą swoje odzwierciedlenie na forach międzynarodowych, w tym w ramach Konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu;

4.4 **z zadowoleniem przyjmuje** nacisk na problematykę zmian klimatycznych kładziony przez obecną prezydentkę UE i grupę G8 oraz wzywa przyszłe prezydencje UE do kontynuacji takiego podejścia;

4.5 **zachęca** Komisję i rządy Państw Członkowskich do weryfikacji polityki własnej oraz prowadzonej przez Światową Organizację Handlu i międzynarodowe instytucje finansowe, takie jak Bank Światowy, pod kątem problematyki zmian klimatycznych;

4.6 **wzywa** Komisję do podjęcia starań o usunięcie z rynku najbardziej nieefektywnych energetycznie produktów poprzez podnoszenie minimalnego dozwolonego poziomu efektywności energetycznej urządzeń co kilka lat o 10 lub 20 procent we wszystkich kategoriach produktów, w których występują znaczne różnice w poziomie zużycia energii pomiędzy produktami najlepszymi a najgorszymi;

4.7 **wzywa** Komisję do uznania, iż znaczący wzrost potrzeb mieszkaniowych wynikający z rosnącej liczby ludności, zwłaszcza na obszarach miejskich, stanowi niezwykłą okazję do wprowadzenia norm efektywności energetycznej budynków znacznie wykraczających poza przewidziane dyrektywą w sprawie charakterystyki energetycznej budynków z 2002 roku. Okazji tej nie wolno przeoczyć. Przepisy budowlane powinny również koncentrować się na propagowaniu wykorzystania naturalnego ocienienia i wentylacji celem ograniczenia stosowania klimatyzacji;

4.8 **popiera** włączenie problematyki zmian klimatycznych do procesów planowania i gospodarowania zasobami wodnymi;

4.9 **wzywa** Komisję do ścisłej współpracy z sektorem prywatnym, zmierzającej do opracowania nowych form ubezpieczenia, które uwzględniałyby zmiany klimatyczne oraz oferowały odpowiednie produkty;

4.10 **wzywa** Komisję do zapewnienia samorządom lokalnym i regionalnym lepszego i bardziej ujednoliconego dostępu do istotnych z lokalnego punktu widzenia, aktualnych danych na temat zużycia energii, z dokładnością aż do poziomu określonego kodu pocztowego, przy zachowaniu dbałości o ochronę prywatności poszczególnych konsumentów. Bez wspomnianych informacji władze lokalne i regionalne nie będą w stanie pokierować w pełni przejściem na gospodarkę niskowęglową;

4.11 **wzywa** Komisję do uwzględnienia wkładu lokalnych strategii i działań wobec zmian klimatycznych w realizację celów zatrudnienia, wzrostu gospodarczego i konkurencyjności w ramach strategii lizbońskiej oraz do ustanowienia silniejszych powiązań pomiędzy agendą lizbońską a polityką wobec zmian klimatycznych;

4.12 **wzywa** Komisję oraz rządy Państw Członkowskich do stworzenia wspólnej kampanii informacyjnej, we współpracy z samorządami lokalnymi i regionalnymi, mającej na celu wskazanie i uzmysłowienie, jak dramatycznie przedstawia się sytuacja w obliczu zmian klimatycznych oraz potrzeby natychmiastowych działań;

4.13 **wzywa** Komisję do wykorzystania dotychczasowych wysiłków podejmowanych na szczeblu lokalnym i regionalnym w odniesieniu do różnego oddziaływania zmian klimatycznych w zależności od płci czy sytuacji społecznej w celu uchronienia kobiet przed nieproporcjonalnymi (*) skutkami owych zmian;

4.14 **popiera** propozycję wykorzystania środków z budżetu polityki regionalnej na potrzeby rozwoju zrównoważonego (oraz zmian klimatycznych);

4.15 **wzywa** Komisję do silnego powiązania przygotowywanej strategii tematycznej na rzecz środowiska miejskiego ze strategią tematyczną na rzecz jakości powietrza dla zapewnienia należytego zaangażowania w walkę ze zmianami klimatycznymi we wszystkich obszarach polityki;

4.16 **wzywa** Radę Ministrów do przyjęcia bardziej ambitnych, uwzględniających dłuższą perspektywę celów w dziedzinie wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych, aby umożliwić lokalnym decydom rozwój lokalnego potencjału w zakresie energii ze źródeł odnawialnych;

4.17 **wzywa** Komisję do zobowiązania się do współpracy z samorządami lokalnymi i regionalnymi oraz ich europejskimi sieciami w celu stworzenia wspólnej wizji prawdziwie niskowęglowej przyszłości oraz jej urzeczywistnienia w poszczególnych gminach, miastach i regionach, wykorzystując jak najlepiej istniejące technologie oraz rozwijając niezbędne umiejętności. Komisja powinna zadbać o ułatwienie takowej współpracy poprzez większy nacisk na wymianę doświadczeń zdobywanych na szczeblu lokalnym i regionalnym.

Bruksela, 17 listopada 2005 r.

Przewodniczący
Komitetu Regionów
Peter STRAUB

(*) Zgodnie z ostatnimi badaniami podejmowanymi przez *Climate Alliance*, www.klimabuendnis.org.